

FOCUS :

De meisjesschool van Isabelle Gatti de Gamond.

De 'Cours d'Education pour Jeunes Filles'

In 1864 opende in Brussel een nieuwe meisjesschool. De 'Cours d'Education pour Jeunes Filles' was een gezamenlijk initiatief van Isabelle Gatti de Gamond (1839-1905), een jonge vrouw van 25, en het liberale Brusselse stadsbestuur. Ze wilden zo de kloof tussen het meisjes- en jongensonderwijs verkleinen. Er stonden meer uren wetenschap en literatuur op het programma dan in de doorsnee meisjesschool en minder huishouden, handwerk en vaardigheden als piano spelen.

Isabelle Gatti de Gamond

Een onderwijs met twee snelheden

In de 19de eeuw was het algemeen vormend middelbaar onderwijs bestemd voor de zonen en dochters uit de burgerij. Het weerspiegelde de vooroordelen en ideaalbeelden die daar bestonden over mannen en vrouwen. Jongens hadden zagezegd meer intellectuele capaciteiten en zouden leidinggevende functies opnemen: zij genoten dus beter onderwijs dan meisjes. Voor jongens waren er de klassieke en moderne humaniora (Latijn/Grieks of wetenschappen). Meisjes leerden meestal vooral goede huishoudsters, gastvrouwen en moeders te zijn.

Het verschil blijkt ook uit de rol van de staat. Voor jongens richtte de overheid al in 1850 eigen middelbare scholen op, als alternatief voor de katholieke scholen. Voor meisjes gebeurde dat veel later: lager middelbaar onderwijs in 1881, hoger middelbaar in 1925. De overheid vond staatsscholen voor meisjes lange tijd niet nodig: meisjes zouden toch geen belangrijke functies bekleden. Daardoor waren er tot 1881/1925 geen officiële leerplannen en diploma's in het middelbaar meisjesonderwijs.

Les Grieks in een katholieke jongensschool, z.d. KADOC-KULeuven.

Liberale steun voor een ander meisjesonderwijs

In de tweede helft van de 19de eeuw groeide in liberaal-vrijzinnige kringen het ongenoegen over de katholieke greep op het meisjesonderwijs. Bij gebrek aan alternatief, gingen veel meisjes uit liberale gezinnen naar katholieke scholen. De vrees bestond dat ze later geen aansluiting zouden vinden bij de denkwereld van hun partners. Er was behoefte aan meisjesscholen met een minder religieuze stempel, met een ambitieuzer lesprogramma en een positieve kijk op de moderne samenleving.

Isabelle Gatti de Gamond klopte bij het liberale Brusselse stadsbestuur aan met een schoolproject dat aansloot bij die wensen en kreeg er volle steun voor. Haar school genoot een uitstekende reputatie. Het leerlingenaantal groeide gestaag, er kwamen twee zusterscholen in Brussel en gelijkaardige scholen in andere steden. Het succes zette katholieke meisjesscholen ertoe aan om hun lesprogramma te moderniseren.

Een feministisch project?

De school van Isabelle Gatti past in een traditie van nadenken over meisjesonderwijs en de positie van de vrouw vóór er georganiseerd feminisme bestond.

Op het eerste zicht verschilde het vakkenpakket in de school van Isabelle Gatti niet zo sterk van dat in andere meisjesscholen: het bevatte huishoudkunde, piano, dans... Dat de leerlingen daarnaast op hoog niveau wiskunde, talen, wetenschappen en geschiedenis kregen, was wel uitzonderlijk. Er kwam ook een lerarenopleiding en vanaf 1894 een voorbereiding op universitair onderwijs.

De school was een kweekvijver voor talent. Onder de vrouwen die zich eind 19de - begin 20ste eeuw lanceerden in nieuwe terreinen als wetenschap en politiek, of in het feminisme, zijn heel wat oud-leerlingen en -leerkrachten van de 'Cours d'Education'. Marie Popelin bijvoorbeeld, de eerste vrouwelijke jurist in België, over wie je meer leest bij ['mannenwerk/vrouwenwerk'](#).

Leerlingen van de Cours d'Education maken op uitstap kennis met nieuwe technologie, 1919. Athénée royal Gatti de Gamond.

Van moeder op dochter

Isabelle bouwde verder op het ideeëngoed van haar moeder, Zoé de Gamond (1806-1854). Zoé kwam uit een welgestelde en gecultiveerde familie. Ze verdiepte zich in de ideeën van Franse denkers als Saint-Simon en Charles Fourier over een meer gelijke samenleving. In 1834 schreef ze een pleidooi voor een beter meisjesonderwijs als hefboom voor vrouwenemancipatie. Haar dochter werkte haar ideeën verder uit en realiseerde het plan van een nieuw soort meisjesschool.